

שיעור עשרים ושבעה*

באותו ענין

נחלקו רש"י ורבינו תם (בדף ח ע"א, ראה בשיעור הקודם) כיצד לפרש את מחלוקת ר"מ ורבנן לענין מוציא שם רע. רש"י פירש שהמדובר כאן הוא בתביעת הבעל להפסיד את האשה את כתובתה.

ר"ת בסוגיין הקשה על רש"י מספר קושיות שמחמתן הגיע לפירושו, שמחלוקת ר"מ ורבנן היא במקרה שהוכחו עדי הבעל וכעת האב תובע מאה כסף כקנס המגיע לו על הוצאת שם רע, ובוה המחלוקת אם די בג' או שצריך כ"ג משום לעז או חשש לכבוד הראשונים.

תוס' מדגישים, שמדובר כאן דוקא בהכחשת עדי הבעל ולא בהזמתם, כי אם הוזמו כבר אין מה לחשוש ללעז שיבואו עדים אחרים ויעידו עדות נפשות, דמוכחא מילתא דאהני סהדי סמיך והני סהדי שקרי נינהו.

בלשון תוס' חלוקת הגירסאות, וז"ל:

ודוקא הוכחו אבל הוזמו תו לא חיישינן לסהדי אחריני דמוכחא מילתא דאסהדי שקרי מהדר הבעל אבל בהוכחו או לא כווננו עדותן אכתי אפשר להיות דקושטא הוה קאמרי ואיכא למיחש טפי דילמא אתו אחריני ור' מאיר לא חייש ללעז הדיינין.

יש לבאר מהם שני המקרים שמביא תוס' להכחשת עדי הבעל. לכאורה הביאור הוא שאם הבעל הביא עדים ולאחר מכן הביא האב עדים שהכחישו את עדי הבעל או שעדי הבעל עצמם לא כיוונו עדותם זה לזה, בשני מקרים אלו יתחייב הבעל מאה כסף, אבל עדיין יש מקום לחשוש שיבואו עדים אחרים נוספים שיעידו שזינתה ויהפך הדין לדיני נפשות.

וכן כתבו התוס' לקמן (ח ע"ב) בזו הלשון:

וניחא לפירוש רבינו תם הא דאיצטריך לאביי למימר דכ"ע חוששין ללעז דכולה סוגיא איירי כשהוכחו עדי הבעל או לא כווננו עדותן ומשום דחוששין ללעז

---

* שיעור כללי לבני הישיבה.

הוי בכ"ג לרבנן דאיכא חששא דלעז דשייכא מיתה בהתראה סתם דשמא יצטרכו להוסיף.

אלא שאם זו הגירסא בתוס' יש להקשות לפירוש ר"ת, מדוע שנחייב את הבעל במאה כסף במקרה שהוכחשו עדיו ע"י עדי האב, הניחא אם לא כיוונו עדותן ונמצאו שקרנים, אבל אם הוכחשו ע"י כת אחרת, מאי חזית דסמכת אהני - סמוך אהני! ומנין לנו הכח לחייב את הבעל מאה כסף?

הר"ן (בסוגיין) תמה תמיהה זו וכתב שאין אפשרות לחייב מאה כסף את הבעל בכה"ג, שהרי יכול להיות שעדי הבעל הם האמיתיים ועדי האב הם השקרנים. לכן הר"ן ביאר בדברי ר"ת שכל דבריו הם רק כאשר לא כיוונו העדים את עדותן זל"ז, הלא"ה - לא יתחייב הבעל מאה כסף. וכדבריו כתב גם התוס' רא"ש כאן, שהמקרה היחיד הוא כאשר לא כיוונו עדותן¹.

לפירוש זה בראשונים הגירסא בתוס' אינה כמופיע לפנינו "כשהוכחשו עדי הבעל או לא כיוונו עדותן", אלא "אי לא כיוונו עדותן", היינו שמדובר כאן על מקרה אחד בלבד.

אמנם, לא יצאנו בזה ידי חובת ביאור הגירסא המופיעה לפנינו. ונראה לבאר זאת ע"פ דברי המאירי, ששאל על פירוש ר"ת כך:

ומה שיש לנו לערער על פירוש זה, והיא הסבה שהצריכתנו לכתבו הוא, שכל שהוכחשו עידי הבעל ולא נתכוין עדותם אין זה הוצאת שם רע להתחייב במאה כסף ולא עוד אלא שלא נתברר עדין שאינו שם רע.

המאירי תמה כיצד ניתן לתבוע מאה כסף מהבעל כאשר העדים הוכחשו, הלא גם בהכחשת עדיו של הבעל אין שום הכרח שהוא הוציא שם רע, הלא יכול להיות שאמת דיבר אלא שאין עדים שמסייעים לו, וא"כ כיצד לדעת ר"ת אפשר לחייב בזה?

כך תמה גם רש"י בסוגייתנו כאשר הביא את שיטת ר"ת כ'אית דמפרשי' ודחה את דבריהם מחמת שאלה זו, שרק בהזמת עדי הבעל ניתן לחייבו מאה כסף ולא בהכחשתם².

¹ וכ"כ בנימוק"י על אתר. הן אמת, שגם בספר הישר לר"ת (סימן תרנח) משמע שרק במקרה אחד דיבר ר"ת כאשר לא כיוונו עדותן שאמר אחד מהם איני יודע, אבל לא במקרה שהכחישו עדי האב את עדי הבעל.

² ובמנח"ח (מצוה תקנד אות יג) הוכיח שכן סבר הרמב"ם, ע"ש.

בשיעורי רבי שמואל רצה לבאר ששורש מח' הראשונים הוא בשאלה: האם כאשר מכחישים עדים כל העדות שלהם בטלה בהכחשה זו, או שרק לענין הדבר שהוכחשו בו אנו תולים שעדותן בטילה אבל לענין שאר דברים אין הכרח שהם שקרנים ומוכחשים.

ומוכיח שם הגר"ש רוזובסקי באותות ומופתים, שכאשר ב"ד מוצאים את העדים מוכחשים זה מזה בדבר אחד ודאי שכל עדותן נחשבת כשקרית ולא רק אותו דבר שבו הוכחשו, וממילא לפ"ז מיושבת שאלת המאירי - כיון שמבחינת ב"ד כל עדות העדים הללו נחשבת שיקרית ודאי שאפשר לחייב את הבעל מאה כסף על סמך הכחשה זו. וכנראה שרש"י חלק בדבר זה וסבר שאין כל העדות בטלה בהכחשה ונחשבת כשקר, ולכן לא מוכח שהוא מוציא שם רע.

אמנם, נראה שקשים הדברים להולמם, שהרי כל הראשונים מדברים על כך שבהכחשה יש חשש ללעז שמא יבואו עדים נוספים שיעידו שבאמת זינתה וימצא כאן דיני נפשות. הרי לפנינו שיש לנו עדיין מקום לחשוש שהדבר דבר אמת הוא, ואם בהכחשה אנו מחשיבים את העדות כשקרית מדוע אנו חוששים לזה?

המאירי עצמו מיישב בהמשך דבריו, שמדובר כאן במקרה מסוים, שבו הבעל טען שהיא זינתה תחתיו והביא עדים לדבריו, והאב הביא עמו הוכחה מהסדין שיש עליו טיפי דם. ובכה"ג כל עוד שלא הוכחשו העדים אלא עדותם מכוונת טוען הבעל שהדם הזה אתי מעלמא ואין בכוח ראייה זו לפרוך את דברי העדים, וודאי שהאשה תצא ליהרג על סמך דברי העדים. אבל ברגע שלא נמצאו דבריהם מכוונים אנו אומרים שדם זה דם בתולים הוא, וא"כ במקרה זה ודאי שהבעל הוציא שם רע ויתחייב מאה כסף אפילו שהעדים רק הוכחשו ולא הוזמו [ודאי שגם בכה"ג יש חשש ללעז שמא יבואו עדים נוספים ויעידו שכן זינתה ושוב נאמר שדם זה מעלמא קאתי, אבל כל עוד שלא באו עדים כאלו אנו נאמר שבאמת דם זה הוא דם בתולים שהרי עדים אלו הוכחשו].

מעתה ניתן לומר שיש שתי אפשרויות להכחשת הבעל. או על ידי שלא כיוונו עדותם או על ידי עדים אחרים. ומה ששאל הר"ן ודעימיה שאם הוכחשו ע"י עדים אחרים לא ניתן לחייב מאה כסף את הבעל אין זו שאלה, כי מדובר בכה"ג שיש סדין שמסייע לאב, ולכן במקרה כגון זה אם הוכחשו עדי הבעל אנו אומרים שעדי האב צודקים ודם זה הוא דם בתולים. ולפ"ז אין צורך לשנות את הגירסא בתוס' אלא ניתן לגרוס כמופיע לפנינו.

הגמרא ביבמות (לא ע"א) עוסקת במקרים של ספק קידושין או ספק גירושין, ואחד המקרים שהגמרא דנה בהם הוא כאשר יש שני כתי עדים המכחישות זו את זו; זו אומרת שזרק את קידושיה קרוב לה והיא מקודשת וכת שניה אומרת שזרק קרוב לו ואינה מקודשת. מסקנת הגמרא שבשתי כתי עדים זה ספק דרבנן ולא ספק של תורה.

אם היינו אומרים ששתי כתי עדים המכחישות זא"ז הוי ספק של תורה לא היינו יכולים להכריע ספק זה ע"י חזקה בשום אופן, כיון שכל העמדה על חזקה היא הנהגה שקבעה התורה שכל זמן שלא הוברר שהדבר יצא מחזקתו העמידהו על חזקתו הראשונה. אבל במקרה שיש ספק של תורה בתרי ותרי לא תועיל לה חזקת הפנויה שיש לה לומר שאינה מקודשת, שהרי אותם שנים שאומרים שהיא מקודשת אומרים שהיא יצאה מחזקתה, ועל חזקה זו ממש נחלקים שני כתי העדים ומה יועיל להעמידה על חזקתה? לכן להו"א של הגמרא שמדובר כאן בספק דאורייתא הרי היא ספק מקודשת וצריכה גט מספק, וא"א להכריע ספק זה בשום אופן.³

אמנם, למסקנת הסוגיא שבשתי כתי עדים זה ספק דרבנן, פירוש הדבר הוא שמן התורה אנו באמת מעמידים אותה על חזקתה ופנויה היא, וכדברי הראשונים שם האומרים שמסלקים את העדויות מכאן ומעמידים אותה על חזקתה הראשונה, וכמו שאר ספיקות שבעולם שבהם סומכים על חזקה. אלא שבאו חכמים והחמירו להתייחס למציאות כספק על אף החזקה, ולומר שהיא ספק מקודשת מדרבנן.

נפק"מ, שאע"פ שלכתחילה לא תינשא כי חכמים מחשיבים אותה כספק מקודשת מ"מ אם נישאת לאחד אין מוציאים אותה ממנו, שהרי מן התורה היא היתה פנויה.

מסקנא זו בגמרא עלתה מעובדא דניכסי דבר שטיא דזבין ניכסי, דאתו תרי ואמרו כשהוא חלים זבן ואתו תרי ואמרו כשהוא שוטה זבן. ואמר שם רב אשי אוקי תרי להדי תרי ואוקי נכסי ברשותיה דבר שטיא.

בשב שמעתתא (ש"ו פכ"ב) דן ע"פ סוגיא זו מה יקרה במקרה שיש תרי כנגד תרי ואין חזקה המסייעת לאחת הכתות, אלא יש רוב שמסייע לאחת מהן. הלא הגמרא בקידושין (פ ע"א) אומרת שרוב עדיף ומברר יותר מחזקה, וא"כ אם יש תרי ותרי ורוב המסייע לאחת מהכתות - לכאורה נאמר שבזה נלך אחר הרוב נגד הכת השניה, כמו שע"פ דין תורה הולכים אחר חזקה במקרה של תרי ותרי כפי שאמרנו.

³ א"כ נישאת לאחד מעדיה ושניהם אומרים ברי לי שהייתי פנויה כי זרק קרוב לו.

לדוגמא, כאשר כת אחת אומרת שבהמה זו היא טריפה כי נמצא אבר יתר, וכת שניה אומרת שאין בה יתרת, והרי רוב הבהמות אין בהם יתרות (ואין כאן חזקת כשרות לבהמה, שהרי לדעת הכת המטריפה בהמה זו נולדה עם יתרת, וא"כ מעולם לא היה לה חזקת כשרות). לכאורה נאמר שכיון שהרוב מסייע לכת המכשירה נאמר שהבהמה תהא כשרה, או שנאמר שבכה"ג עדיין הוי תרי ותרי והרוב לא מסייע לאחת הכתות בשונה מחזקה.

הש"ש מביא ראיה מתוס' (ב"ק עב ע"ב) בענין עד זומם האם למפרע הוא נפסל או מכאן ולהבא, שנחלקו בזה אביי ורבא; לדעת רבא רק מכאן ולהבא הוא נפסל כי כל דין עד זומם הוא חידוש, דמאי חזית דציית להני ציית להני, לכן אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך ורק מכאן ולהבא יפסל העד. שאלו ע"ז התוס' שם (ד"ה אין לך) מה החידוש בזה שהעדים השניים נאמנים ולא הראשונים - הלא העדים האחרונים יהיו נאמנים בלא"ה במיגו דאי בעו הוו פסלו לקמאי בגזלנותא, ועוד שאלו על אותה הדרך - שתי כתי עדים המכחישות זו את זו נאמין לכת השניה מאותו מיגו, ומדוע אנו מחשיבים עדים המכחישים כשוים זה לזה ברמת נאמנותם? ותירצו ב' תירוצים:

האחד - לא שייך לטעון מיגו בשני אנשים אלא רק באדם אחד, שהרי כל טענת מיגו מתבססת על זה שאותו אדם היה יכול לטעון טענה יותר טובה וטען טענה פחותה לכן נאמין לו, אבל בשני אנשים לא שייך לומר כך כי אולי ביניהם הגיעו להסכמה לטעון דוקא כך ולא היו מגיעים להסכמה זו בטענה היותר טובה.

והשני - מיגו זה דומה למיגו במקום עדים שאינו מועיל, שהרי יש כאן את הכת של העדים שעומדת מולם וטוענת לא כמותם, וא"א להכריע ככת אחת נגד הכת השניה על סמך טענת מיגו, שהרי אפילו אם היו עוד כת עדים המסייעת לכת זו לא היינו מאמינים להם מחמת כן נגד הכת השניה שהרי תרי כמאה, וכ"ש שמיגו לא יסייע לכת עדים.

מוכיח הש"ש מדברי התוס', שראיות וטענות אינן מועילות במקרה של תרי ותרי כמו שכתבו תוס' בתירוצם השני. וא"כ גם כאשר יש רוב שמסייע לאחת הכתות אין הרוב הזה יכול לסייע להכרעה כאחת הכתות, שהרי ודאי שרוב לא עדיף מעוד כת עדים, וכמו שעוד כת שמצטרפת לאחת הכתות לא משנה את הדין כך גם רוב לא ישנה.

משא"כ לענין חזקה, כיון שהיא חזקה דמעיקרא אין כוונת החזקה להכריע כאחת הכתות כי היא מסייעת לדבריהם, אלא החזקה אומרת שכאשר יש תרי ותרי ואין

הכרעה כאחד הצדדים אנו נוהגים שמה שהיה הוא שיהיה כל עוד שלא הוכח אחרת, וא"כ אין זה בתורת ראיה והכרעה כאחת הכתות, אלא כהנהגה במקרה שאין הכרעה.

הגמרא (כ"ב ה ע"ב) מביאה מח' ר"ל ואביי ורבא האם אדם נאמן לומר שפרע תוך זמנו או לא. לדעת ר"ל אינו נאמן לומר שפרע תוך זמנו ולאביי ורבא עביד איניש דפרע בתוך זמנו. מסקנת הסוגיא כר"ל שאינו נאמן.

שואל הש"ש, מה יהיה הדין כאשר הלווה מביא עדים שהוא פרע תוך זמנו וכנגדו מביא המלווה עדים שלא פרע תוך זמנו - האם נאמר גם במקרה כזה נאמר שכיון שיש חזקה שמסייעת לעדי המלווה נאמר שהם צודקים ולא פרע הלווה תוך זמנו, או שנאמר שאין כאן הכרעה דהוי תרי ותרי?

אומר הש"ש, שבכ"ג אין החזקה מועילה כלל. שהרי חזקה זו אינה חזקה דמעיקרא אלא זו חזקה שמבוססת על דעת בני אדם שלא פורעים תוך זמנם, היינו שחזקה זו מבוססת על דעת רוב בני אדם, ולכן טענת רוב אינה מסייעת לעדים כאמור, וממילא הוי תרי ותרי וחזקה לא תועיל כאן לנהוג כמוה, כי אינה חזקה דמעיקרא.

הגמרא בכתובות (כ ע"א) אומרת, שאם יש שנים החתומים על השטר ואין כתב ידם יוצא ממקום אחר ובאו שנים ואמרו שזה כתב ידם של עדים אלו אבל הם היו קטנים או אנוסים וכו' - אומר רב נחמן דאוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ולא יגבו בו, שהרי יש כאן שני עדים החתומים שהשטר אמת ויש נגדם שני עדים הטוענים שהעדות פסולה.

שואלים תוס' (ד"ה אלא) הלא לר"נ שתי כתי עדים המכחישות זא"ז תבוא כל אחת בפני עצמה ותעיד אפילו שלפי הכת השניה כת זו פסולה, וא"כ מדוע א"א לגבות על סמך עדות הכת החתומה בשטר?

ומיישבים, שכל מה שאמר ר"נ שם זה כאשר שתי הכתות מכחישות זא"ז אבל לכל כת יש חזקת כשרות בפני עצמה, אבל כאן כאשר כת אחת טוענת שלכת השניה מעיקרא אין חזקת כשרות א"א לגבות על סמך אותה כת, כי הרי יש שני עדים שאומרים שכת זו לא מועילה כי הם פסולים.

שואל הרא"ה בחידושיו לכתובות, הלא יש חזקה שאין עדים חותמים על שטר אלא אם כן נעשה בגדול ובכשרות, וא"כ מדוע שלא נאמר ששטר זה יהיה כשר לגבות בו משום שיש חזקה המסייעת לכת זו של עדים החתומים?

אומר הש"ש - לדברינו מיושבת שאלה זו, שהרי חזקה זו היא לא חזקה דמעיקרא אלא חזקה שמתבססת על דעת בני אדם והיא כרוב וראיה כזו אינה מסייעת לכת אחת על פני כת שניה כמו שנתבאר, ומש"ה ודאי שנעמיד ממון על חזקתו ולא נכשיר את השטר.

רעק"א (שו"ת מהדו"ק סימן קלז) כותב, שאם יש תרי להדי תרי על שטר - אלו אומרים שפרע הלווה ואלו אומרים שלא, אין גובין בשטר זה. ואע"פ שיש לכאורה למלוה טענת 'שטרך בידי מאי בעי' אין טענה זו מועילה במקום עדים, ואף הוא הלך בשיטת השב שמעתתא, וכיון שטענת 'שטרך בידי מאי בעי' היא טענה של ראיה ולא של הנהגה כחזקה דמעיקרא אינה מסייעת לכת אחת מתוך שתי כתות.

ומעתה נחזור לענייננו: ביארנו את דברי ר"ת ע"פ דברי המאירי שיתחייב הבעל מאה כסף בהכחשת עדי הבעל ע"י הכחשת עדי האב במקרה שיש סדין המסייע לעדי האב. אלא שעל פי דברינו יש לשאול - כיצד יועיל הסדין כראיה נגד כת עדים האומרת לא כך? הלא סדין עם טיפי דם הוא ראיה וראיה לא נחשבת במקום עדים!

אולי ניתן לומר, שלא מוכרחים לומר כדברי הש"ש שראיה לא מסייעת לעדים במקום תרי ותרי. שהרי הש"ש הביא ראיה לדבריו מהתירוף השני בתוס' בב"ק, האומר שמיגו לא מסייע לכת אחת נגד הכת השניה. אבל לפי התירוף הראשון שם שהסיבה שהמיגו לא מועיל שם היא משום שמדובר בשני אנשים ומיגו הוא רק באחד - יוצא א"כ שלתירוף זה אין זה נכון לומר שמיגו לא מועיל במקום עדים, וא"כ אין הכרח לומר שר"ת סובר כתירוף השני בתוס' אלא יכול לסבור דוקא כתירוף הראשון שראיה יכולה לסייע לעדים נגד כת אחרת.

הרמב"ם (הל' עדות פ"ח ה"ג) כותב שהמקור להלכה ששני עדים נחשבים כמאה הוא מהפס' "על פי שנים עדים או שלשה עדים", כלומר שהיתה הו"א לומר שכמו שבדיינים אנו הולכים אחר הרוב, גם בעדים נלך אחר הרוב ואם יש רוב המתירים נלך אחריהם, וכמו שמצינו לענין עדות פסולין (רמב"ם הל' גירושין פ"ב הכ"ב) שהולכים אחר הרוב בעדות כזו כגון עדות שהאשה כשרה לה. לכן באה התורה וגילתה שלא הולכים אחר הרוב אלא שלשה כשנים.

אמנם, כל זה נכון לענין הכחשה ששם היה ס"ד לומר שנלך אחר הרוב לולי הפסוק כמו שבדיינים זה מועיל. אבל בהזמה שבה הכת המזימה לא מעידה עדות אחרת מהכת המוזמת, אלא היא באה להעיד שהעדו הראשונה פסולה, וא"כ מה ההו"א

בכלל לומר שבהזמה נלך אחר הרוב - הלא אין כאן ב' כתות שאומרות כל אחת עדות אחת ומכחישות זא"ז, אלא יש כאן כת אחת שכשרה ומעידה והשניה שקרנית ופסולה, וא"כ מה ההו"א שנלך אחר הרוב שצריך פסוק למעט דבר זה?

נראה, שהס"ד הוא שאם לכת הראשונה יש רוב יותר מהכת השניה, אין בכח הכת השניה להזים ולפסול את הראשונה שהרי הם יותר מהם במספר ולכאורה יש להם כח יותר מלשניה, וכמו שבכל התורה הרוב הוא הקובע כך נאמר גם כאן - קמ"ל מגזירת הכתוב ששלשה כשנים.

אלא שא"כ, לא מובן כיצד הרמב"ם למד דין הכחשה ששם לא הולכים אחר הרוב מהזמה שלא הולכים בה אחר הרוב [שכך משמע מלשונו בהלכה הנ"ל ע"ש] - הלא אפ"ל שדוקא בהזמה הולכים אחר הרוב כיון שהכת השניה פוסלת את הראשונה ומה אכפת לנו אם הם רוב או מיעוט, משא"כ בהכחשה שזה תרי להדי תרי אולי כן נלך אחר הרוב!

מבאר הגר"ח, שאפשר לבאר שכאשר התורה הכשירה שני עדים לעדות ואמרה 'תרי כמאה' התורה באה לומר שאין שום מעלה לרוב בענייני עדות, כי נאמנות עדים מגיעה כאשר יש שני עדים, ורמת הנאמנות לא גוברת כאשר יש יותר עדים, ולכן לא אכפת לנו אם יש שני עדים או יותר. היינו שהתורה חידשה בענין עדות שמאחר ויש כאן כת של עדים ראיה של רוב לא יכולה לסייע לי להכריע את הדין, כי הנידון כאן הוא של כת עדים מול כת עדים ותו לא. אלא שאם נבאר כך באמת יקשה לנו - מה ההשואה בין הזמה להכחשה, אולי רק בהזמה התחדש דין זה כאשר כת זו פוסלת את הכת הראשונה, ושם באמת זה שיש בכת הראשונה יותר עדים במספר לא יסייע לנו לטובתם, אבל בהכחשה שזה תרי להדי תרי אולי נלך אחר רוב העדים?

אמנם מאידך אפשר לבאר, שמה שהתורה מחדשת ב'תרי כמאה' זה לא שאין משמעות לרוב ברמת נאמנות העדים, אלא שבעדות עצמה אין חשיבות למספר העדים כלל כיון שגדר עדות זה לפחות בשנים, ומעתה כל זמן שיש שני עדים יש כאן כת המעידה ולא אכפת לנו כמה יהיו בכת זו יותר משנים, ואין שום משמעות למספר העדים הנמצאים בכת.

ואם זה הביאור והחידוש ב'תרי כמאה' אין באמת מקום לחלק בין הזמה להכחשה, וכמו שבהזמה שנים יכולים להזים מאה כי אין הבדל ביניהם שהרי הם שתי כתות ותו לא, כך יהיה הגדר גם בהכחשה, שזה כת מול כת ולא אכפת לך כמה יש בכל כת, וכך

כנראה למד הרמב"ם בדין 'תרי כמאה' - כל מקום שיש שני עדים או יותר יש כאן כת של עדים שכוחה שקול לכת האחרת אפילו אם מנינה רב.

וע"פ ביאור זה ברמב"ם מובן שאם כעת נביא ראייה של רוב או חזקה או כל ראייה אחרת לטובת אחת הכתות - אין סיבה לומר שלא נקבל ראייה זו כמסייעת לאחת הכתות. שהרי כאשר ראייה זו היא חיצונית לעדות ואינה חלק מהעדות עצמה - בזה לא נאמר שאינה יכולה להועיל לנאמנות העדים.

עפ"ז יעלו יפה דברי רבינו תם: ר"ת למד כרמב"ם [וכתירוך הראשון בתוס' בב"ק] שכל מה שחידשה התורה הוא שבתוך גדרי העדות אין הבדל ומשמעות למספר העדים, אבל ראיות חיצוניות לעדות כגון רוב או סדין ודאי שיכולות לסייע לכת נגד הכת השניה, לכן אם שתי כתות מכחישות זא"ז ויש סדין המסייע לאחת מהם - נאמין לכת השניה ונחייב את הבעל מאה כסף.